

Locuinta Redactoluirii

Cancelari Redactiunii

Srat'a tragatorului
(Lövész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondentii regulari ai Federatiunii. Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Jout-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siese lune 5 " " "
Pre anulu intregu 10 " " "

Pentru Romani'a:

prea intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
" 6 lune 16 " = 16 " "
" 3 " 8 " = 8 " "

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca'sa timbrala pentru fiecare-cara publicati, ne separatu. In loculu deschisu 20 " cr. de linia.

Una esemplarta costa 10 cr.

Pest'a, 14/26 Febr. 1873.

Desele si indelungatele crize financiare ce appesa tote instituttele de creditu d'in Ungaria si anume celle d'in Pest'a, pre cari tote le dominea banca nationale d'in Vienn'a, au cauzatu, ca opiniunea publica d'ici, iritata in contra Vienesiloru, au impinsu pre ministerulu ung. a cere bancii nat. de Vienn'a urcarea sumei de dotatiune fihalei d'in Pest'a. Dupa multe sollicitari banca nat. de Vienn'a sa invoitu ca se urce sum'a de dotatiune, dar nu in mesur'a in care ce erau trebuintele, ci firesce numai dupa placulu Vienesiloru, cari nu voru se lasse d'in mana grassele castiguri. Vediendu ministerulu ung. ca pre acest' calu nu se potu multumil esigentiile Ungariei au recursu la altu mediulocu, ce i se pareá mai efficace, de a infiintá una banca de escompturi spre acestu scopu, D. Kerkapoli, ceru si capeta ajutorulu Vienesiloru mai si, — dar acesti a mai tardu, neflandu-si pote socotela, sau impinsi, precum se dice, de ministrulu de finantie a Cislaitaniei, retraseru convenulu datu, ceea ce irrita aici spiritele la gradulu cellu mai naltu, cátu dualumul, ant'á-a-si data de la inaugurarea sa, pareá a fi ammentiatu cu optura. In camer'a D. Col. Tiss'a uruca grelle invinuri si ammentia restulu de appriatu Vienesiloru, era reclamatiunile pentru infiintarea unei banci unguresci devenira imperiose. Vienesii, vediendu ca nu e gluma, amiseru deputati la Pest'a, prin cari ura unu restimpu de 48 ore spre editare, ammentiandu totodata si ei in diariile d'in Vienn'a, ca daca Ungaria nu se va moderá, pericolulu ce se vede resulte, va lovi mai tare si mai t'áiu interesale materiali alle Ungari. Ministrulu presiedinte Szlavi si celu de finantie Kerkapoli plecara in Pest'a mare la Vienn'a spre a incerca amplanarea lucrulu chiaru si prin venirea personale a monarcu'ni.

24. Dupa a media di se tiendu sub presiedin'ia imperatulu unu consiliu ministeriale la care, a fara de cei doi ministri ai Ungariei, participaru d'in partea Cislaitaniei: ministr. pres. prin. Auersperg si celu de finantie de Pretis, assemene si ministrulu financieru comunu, bar. Holzgethan. Consultarile durara pana la 4. ore si operatulu si a rezervatu resolutiunea. In partea Ungariei negociatiunile cu directia de banca s'a continuatu cu mire si propunerea primordiale se se a fi trecut prin essentiali modificatiuni. In sied. de asta-di a camerei deputatilor ung. attentionea era indatata a supra responsulu ce ministr. Kerkapoli aveá se de: Dlu' Kerkapoli spuse ca situatiunea clarificatu, si fla declaratiunea sa, fla meditarea mai serioasa a ura urmarilor unei rupture eventuale, — ori care se fla caus'a — desca ca cea mai solemne tacere au anitu in camera dupa impartesirea de ministrulu, insu si Tiss'a derá, ca este de o camdata multumitu, rezervandu-si a face observatiunile ulteriori candu urmarile ar se vorbesca in contra impartesiriu de asta di alle ministrulu. In ele prosime lucrulu se va lamuri rezultatulu definitivu allu negociatiloru.

Asta di la 9 1/2 ore Camer'a deputa-

tiloru Ung. tiendu siedintia secreta in care se luara la consultare unu proiectu de lege allu deputatulu Lukacs. pentru modificarea §. lui 36 art. de lege V. 1848. si unu proiectu de resolutiune relativu totu la acellu §. amendou referitorie la diurnele deputatiloru si anume cellu d'ant'áiu propune a se urca diurnele la 10 fl. era allu doile a nu se schimbá legea, adeca a nu se urca diurnele ci a se decide numai ca acelle se se dee deputatiloru pre totu cursulu sesiunii prin urmare si pre lunele in cari nu se tiendu siedintie. Dep. Petrovai spriginindu urcarea anuncia, ca ori se primisce ori ba, dinsulu are se presentie in scurtu una propunere, ca deputatii se se bucare de dreptulu d'a pote calletori gratiutu pre tote liniile calliloru ferrate alle regatulu, recum acest'a este in usu in Italia. Mai multu deputati plutocrati combatura propunerea, era altii, firesce d'in cei mai lipsiti, o spriginira basatu pre principiulu democraticu si pre imperiosa necesitate de a se assecurá mai bine independentia deputatiloru, cari asta-di sunt nevoiti sau se allerge dupa posturi cátu de neinsemnate, sau se cerce a-si gasi ocupatiuni castigatose, ceea ce de una parte umileste. era de alt'a distrage pre deputati de la chiamarea loru cea sublime. Argumentulu ca situatiunea financiar'a a tierrei nu ar permitte chiaru acum urcarea diurnelu fu paralisatu prin amentirea faptulu, ca guvernulu ceru si Camer'a primu urcarea listei civili si daca unu factoru allu legislatiunii (corona) pote primu ameliorarea listei, pentru ce se nu pota si cell'alaltu factoru (representanti tierrei) fara ca d'in acest'a se resulte vre unu inconvenientu, ca ce scumpe tea extraordinaria ce domnesce cres candu, face insupportabile traiulu deputatiloru in Pest'a.

Facandu-se constatarea, pentru ca si deputatii se pote judeca a supra sortii ce accepta propunerea in siedintia publica, majoritatea au fostu dubia, ca ce pre at'ati-a era cei ce sustineau propunerea, cáti si cei ce o combat'au, de si acesti a mai multu numai d'in punctu de vedere de oportunitate. — Daca propunerea se va pune la tempulu seu la votu, se spera ca va fi adoptata cu majoritate, ca-ce „multu“ d'in cei sfitiiosi si cu falsa rusine se voru absentá de la votare si diurnele urcate toti fara exceptiune, le voru redica cu placere, si neci unulu nu le va lassá in cassa.

Parerea nostra in asta privintia este, ca spre assecurarea independentiei deputatiloru, spre a i feri de umiltoria teireitura d'a appuca cáte unu postu cátu de neinsemnatu, sau d'a anblá dupa felu de felu de concessiuni, ce firesce guvernulu le dá, si prin urmare pre socotela convictiuniloru, multu mai bine ar face camer'a ca se votie unu onorariu annuale, de 4—5000 fl. buna ora ca in Francia, unde deputatulu se bucura de unu onorariu annuale de 15 mii franci, si in statele Americane unde onorariulu este 6500 taleri, adeca mai bine de 12 mii fl. pre annu. Insa si camer'a Prussiana au urcatu diurnele deputatiloru si numai Angli'a plutocrata este care nu dá diurne deputatiloru, dar statele democratice n'au se urmedie esemplulu cellni mai aristocraticu statu d'in Europa.

In cursulu siedintiei de asta di, a camerei deputatiloru Ungariei s'a lua-

tu de nou la desbatere proiectulu de lege in privintia colonistiloru, care modificatu in camer'a boieriloru, ajuns se era la camer'a deputatiloru. Ministrulu Pauler, luandu cuventulu, precisedia essentiala cestiunii, d'icandu: diferentia de opiniune intre camer'a boieresca si intre camer'a deputatiloru culminedia intru aceea, ca camer'a deputatiloru, cu privire la contracte pre tempu determinatu, au enunclatu ca se pote rescumpera si una parte de estravillanu (4 jug. catastrale) precandu camer'a boieresca nu vre se conceda colonistiloru neci una partecica de estravillanu. D. Pauler constata apoi, cumca cu tota divergentia acest'a de opiniuni, se affla totu-si osebite puncte de intillegere. Ant'áiu ambele camere se intempirau in tendintia d'a concede cea mai mare latitudine possibile invoielii libere intre colonisti si proprietarii de pamentu; unu de parte observa, ca opiniunea camerei boieresca s'a nascutu mai allessu d'in nesuint'a d'a padf inviolabilitatea proprietatii (va se dica boierii, egoismulu si rapacitatea loru le numescu: inviolabilitatea proprietatii) era opiniunea camerei deputatiloru d'in aversiunea d'a se crea unu proletariatu fara de proprietate si fara mediuloce de subsistentia. Spre a impacá aceste tendintie indreptate (?) D. Pauler recumenda proiectulu seu mediulocitoriu ce, conformu ideiloru ce desvoltasse D. Col. Tiss'a — lu propusese inca in sesiunea trec. dupa care, la intemplanre candu invoiel'a intre colonisti si proprietarii nu s'ar poté efectul, atunci colonistii se primisce despagubire pre domeniile statulu. (Dar unde? ca ce bietii colonisti, chiaru si maghiarii secui preferu a emigra in vechi'a Romaniaa decatu a se asiedia pre pusteale Ungariei.)

Camer'a boieresca au primitu firesce acestu proiectu mediulocitoriu, prin care bietii colonisti sunt dati in discretiunea proprietatiloru, ca ce de la proprietarii cei fara de suffleu va depinde, a face imposibile ori ce incercare de invoiela. — ne miramu inse cum si sectiunile tote alle camerei au primitu si elle acestu expedientu si cum D. Pauler lu recumenda insu si in locu d'a sustiene proiectulu de mai nainte. Tiss'a declará ca expedientulu d'in cestiune nu ar fi chiaru conformu cu ideile salle si dsa, la intemplanre candu camer'a l'ar primu, si reserva dreptulu d'a face modificatiuni la desbaterea speciale, ceea ce au si facutu. Vomu vedé si rezultatulu, cu anevoie credemu inse, ca acestu-a, — dupa primirea principiulu — se fla favoritoriu colonistiloru.

Cert'a pentru santele perdelle

In numeral precedentu amintiramu in lineaminte generali, ca cert'a pentru santele perdelle de la pescera din Vit-leimu pote se fia in stare a da ansa la complicatiuni chiaru ostile si desastrose, si candu aruncamu o privire a supra istoriei trecutulu fanaticu vedemu, ca nu fara temeiu potemu prognostica, ca o scanteia at'atu de palida pote se produca unu incendiu, alle carui dimensiuni potu deveni nu numai immense, ci chiaru inspaimentatorie. Suntemu departe de tempulu fanaticismulu religionariu, inse cu tote acestea nici seculu nostru nu-i lipsescu elementele accesibile de idei fanatiche. — Vomu vedé, si suntemu chiaru curiosi a vedé,

cum si in ce directiune se va desvoltá, si apoi cum se va applaná acesta afacere, pana at. noi ne marginimu a-i face istoriculu si astfelu a i arreta originea si insemnata.

In annulu 1869 arsera perdellele, cari impodobiau internulu pescerii din Vit-leimu, loculu nascerii lui Isusu, dupa cum spune traditiunea. Cu acea occasiune optu perdelle de parate dintre cele trei-dieci, disparura cu totulu. Ne fiindu inse cu potin ia a pune capetu pretensiuniloru comunitatiloru diferite intr'altu modu, auctoritatile competente se invoira in fine, ca guvernulu turcescu se faca dinu spesele salle nonele perdelle.

Comisiunea constatatatoria din turci, judani si crestini, dupa ce a examinatu simbolurile si inscriptiunile latine de pre remastiele perdelleloru arse, a constatatatu in protocollu intregu caracterulu perdelleloru ce accoperiau paratii. — Ambassadorsale francesu intreveni in favorulu latiniloru si se intielesse cu guvernulu turcescu, ca perdellele de parate cari au arsu, se se inlocuesca prin altele noue, pre cari inse se se primisce si conserve cu fidelitate simbolurile si inscriptiunile celor vechi; totu-odata s'au intillessu, ca patru perdelle se aiba caracteru armenescu, trei grecescu si un'a latinu, ceea ce ar corespunde cu proportiunea ce a existatu intre vechiele perdelle.

Una scrisore a vizirulu turcescu constata acesta intillegere reciproca si ordona, ca perdellele noue se se prepare in acestu sensu si proportiune si se se adaptadie. Acestu ordinu inse a remasu neexecutatu pana in 28 Fauru a. c. candu doi calugari grecesci au luat o bucata din o perdea arsa, ér calugarii latini au addussu in pescera, ca repressalia, alta perdea noua si din acesta cauza s'a inceputu intie greci si latini o certa, carea s'a potutu potofi numai prin intrevenirea soldatiloru turcesci, cari au ocupatu pescerea.

Telegrafandu-se despre acest'a la Constantinopole, s'a respunsu, ca perdea addusa de latini se se scota afara din pescera si se se inlocuesca prin cea facuta de turci, conformu intillegerii intre pasi'a Khalil si ambassadorsale francesu.

Caderea lui pasi'a Khalil a facutu se stagnie incatu-va acesta afacere; inse pentru acest'a s'a tramissu din partea vizirulu unu ordinu cátra guvernatoarele din Ierusalimu, si acum se spera, ca liniscea se va restabili si pescera se va orna cu perdelle si tablouri noue. — Cellaalte poteri nu s'au amestecatu in acesta afacere nici intr'unu modu. Elle se tiendu de invoiel'a facuta in urm'a resbelulu de Crimea, ca adeca Francia se represente la locurile santele interesele latiniloru; era port'a otomana interesele sudtiloru sei crestini.

Banc'a unguresca de comertiu si de escomptu.

Afacerea bancii unguresci de escomptu se pare totu si a se resolve in favorulu ungariloru. Se dice ca intregu personalulu conducatoriu de la banca nationale d'in Vienn'a si-a pusu carrulu in petre spre a delaturá obstacolele ce stau in callea realisarii proiectulu, pentru care ei s'au ingagiatu nu numai cu parol'a de onore, ci chiaru si in scrisu. Ministrii unguresci Svlávy si Kerkapoly fure chiamati la Vienn'a inca domineca in 23 l. c.; astfelu se spera, ca cestiunea, — in locu se devina mai acuta dupa cum credea lumea, vediendu ca mai multe institutute de bani d'in Vienn'a si-au retrassu cuventulu datu, succursulu promissu, — se va resolve spre multumirea ambeloru partii. Despre cerculu de activitate allu infiintandei

bance unguresei diariulu „Hon“ affla urmatoriele detaiuri.

Nou'a banca va potè sè exploatedie fia-care ramura ce taie in sfer'a de activitate a institutelor de felulu acestu-a; inse nu va fi indreptatita a face operatiuni de creditu mai mari; assemenea nu va avè dreptulu nici pentru creditu fonciariu. Ea va potè sè face negotiu numai cu hartiile de pretiu alle salle. Este apoi indreptatita a escomptá ori-ce cambiu (politifa) si hartiia de pretiu, precum si d'a face negotiu cu lombardela.

Intreprinderea nu este legata de timpu determinatu. Banc'a emite assemnatiuni la cassa, cu cameta, amesuratu capitalulu seu, inse fara acoperire prin cambie seu bani gat'a, prin hartiie de pretiu seu alta valuta nu pote sè emitta assemnatiuni. Documentele emisse se potu schimbá la tote perceptoratele in bancnote de statu seu austriace. Deci, elle potu sè represente banii. Acesta banca va administrá si summele ce restedia d'in starea ordenaria a casseloru statulu si pentru acest'a platesce unu percentu sub tacs'a interesscloru. Ea va midiloci platirea competintioru esterne si pentru acest'a statulu va plati provisiune committentiloru sei celloru mai buni, acesta provisiune inse nu va potè sè fia mai mare de 1/2 percentu. Capitalulu cardinalu allu societati are sè fia de 25 millione, care este d'a se incassa prin actiuni in valora de câte 100 fl. Nici unu actionariu nu pote sè aiba mai multe de 50 voturi. Diumetate d'in consiliulu administrativu trebe sè constèe d'in magiari. Commissariulu guvernului pote sè fia de facia nu numai la adunáriele generali, ci pote sè essamedie cártile ori si candu si pote sè cera unu conspectu despre conducerea affaceriloru de pre fia-care di. Societatea nu pote se mediocoesca acelle operatiuni de creditu seu solviri alle statulu, despre cari essiste contractu specialu, afara de acest'a ea n'are nici unu privilegiu cu privire la operatiunile de creditu straordenari cari se voru inchiá mai tardiu. Ea va avè deci d'a manipulé numai summele ce intreca starea ordenaria a casseloru, precum si solvirile esterne.

Camer'a representantiloru Ungariei.

(Siedintia de la 20. Martiu 1873. Desbaterea speciale a supra proiectulu de lege pentru timbru.)

(Fine.)

La §. 14. unde se vorbese despre remunerarea officialiloru, cari se occupa cu aretarea reperteloru oficiale, dlu deput. *Cosma* face urmatoriu emendamentu „Eu afflu forte justu si ecutabilu, ca acei dirigitoru, cari se occupa cu aretarea reperteloru (Befund) oficiale sè se remuneradie, si d'in acestu motivu si primescu proportiunea propusa; de-ora-ce statulu nici nu pote sè voiesca, ca sè-si faca capitalu d'in aceea, ca cine-va nu-si implinesce detorintia cu punctualitate; dar' totu asiè de justu si de ecutabilu afflu si aceea, ca statulu sè pretinda de la d'iusii, cum-cá lucrulu acestu-a sè-lu implinesca afara de orele de officiu, cá-ci lucrulu ce trebe implinitu in orele de officiu statulu lu remuneradie prin salariulu regulatu, ór pentru acestu lucru sunt de ajunsu remunerati prin acesta competintia. D'in acestu motivu dara mi-iau libertate a propune: ca la finea alineei prime a §-lui 14. sè se adauga urmatoriele „Inse lucrulu impreunatu cu acest'a, dirigitorii regesci sunt detori a-lu implini afara de tempulu officiu;“ in care casu aline'a intrega ar suná astfelu. „Se permite, ca acelloru-a ce facu aretarea reperteloru sè li se respunda, dreptu remuneratiune, diumetate d'in summele urcate, cari s'au incassatu pre basea reperteloru; inse lucrulu impreunatu cu acest'a, dirigitorii regesci sunt detori a-lu implini afara de tempulu officiu.“

Kerkapoly: In fapta este asiè, si dacu s'ar potè essecutá si s'ar potè si demunstrá, cá acestu lucru s'a efeptuitu intr'adeveru afara de orele de officiu, — eu n'asiu avè nici o exceptiune contra propunerii; inse de cum-va unu dirigitoriu in ora de officiu face unu repertu si punendu-lu in pusuna: lu-lu-duce acasa si numai a dou'a di lu-adduce si areta, intrebú eu, cine va fi in stare sè judece, cá ore in orele de officiu l'a facutu,

*) Vedi nr. tr. aliu „Fed.“

seau ba? Ast'a este cu nepotintia. Deci sè nu adducemu astfelu de decisiune, d'in care nici asiè nu s'ar allige nimicu!

In urmarea acesteia propunerea se pune la votu si maioritatea o respinge.

Paragrafiu urmatoriu inca se accepta fara modificatiuni essentiale. Astfelu proiectulu de lege despre urcarea timbrulu este primitu si in desbaterea speciala.

Urmedia la ordenea diliei proiectulu de resolutiune allu lui *Irányi* si consorti relativu la introducerea darii de lucsu, care se accepta in testulu modificatu de ministrulu de finacie, si a nume: „Camer'a insarcinedia pre ministrulu de finacie, ca in proiectele salle despre reformarea generala a dáriloru sè porte grigia, ca objectele de lucsu inca sè fia suppusse la contributiune.“

In fine se mai primesce fara desbatere in generalu si specialu proiectulu de lege despre dárile publice, ce are d'a le plati societatea pentru navigatiunea pre Dunare, si cu acest'a sied. se redica.

Siedintia de la 21. Febr. 1873.

Siedintia se deschide la 10 ore d'in di.

Michailu Gaál addressia ministrulu de finacie o lunga interpellatiune, a carei essentia pre scurtu e urmatori'a: Are ministrulu cunnoscintia despre procedur'a directiunii financiare d'in Dobretinu, care cu occasiunea incassarii dáriloru tramite pre capulu bietulu poporu contribuentu nisce individi, cari numai ingreunedia pusetiunea poporulu seracu si sersescu mai multa spre impedecarea, de cátu spre promoverea incassarii dáriloru? Scie d. ministru ca acesti vampiri essecutori se tramitu pre capulu poporulu agricolu chiaru atunci, candu ellu este occupatu cu adunarea producteloru campulu, d'in cari abiè si-potu procurá celle neaparat: necesarie pentru essistintia? Scie d. ministru, cá acesti essecutori se tramitu a supra contributoriloru pre neacceptate si fara nici o admonitiune prealabile, li ièu apoi vitele d'in jugu si mobilele d'in casa si le licitedia? Are d. ministru cunnoscintia cu osebire despre unu casu de barbaia si selbatacia ne mai audita, candu adoca essecutorulu a desprinsu caii unui restantieru de dare de la carrulu ce avea sè duca pre mort'a sa socla la loculu de eterna odihua, si d'in caus'a acestui faptu de volnicia si sila erá appropè sè se nasca versare de sange intre condolentii esacerbati si intre essecutorii fara sufletu si temere de Ddiu si de omeni? — In fine, dupa-ce mai addressia ministrulu inca si alte intrebári de assemenea natura, lu intrebá cá la casu sè nu aiba cunnoscintia despre tote aceste are cellu pucinu de cugetu a se informá si a pedepsi pre cei culpabili? Seau dora approba o assemene procedura si voiesce ca sè se applice si in annulu acestu-a la incassarea dáriloru multu mai urcate?

Ministrulu de finacie *Kerkapoly* respunde, cá despre tote aceste are cunnoscintia. Ca essecutori de dare se applica individi de aceia-a, cari n'au alta occupatiune; si apoi este lucru forte firescu, cá ei se tramitu pre sute, spre a scote darea chiaru in lunie Augustu si Septemvre, de-ora-ce mai tardiu nici n'aru avè ce cautá. Essecutiunea nu se face nici candu fara admonitiuni si incunnoscintiári prealabile. Dacu inse se in-templu unde-va acesta in modu neacceptatu, atunci antistiele comunali, ér nu directiunile financiari porta vin'a. Despre casulu specialu intemplatu tocmái in tempulu immormentárii, n'are cunnoscintia; dreptu aceea dea roga pre interpellante, ca sè i-lu adduca insu-si la cunnoscintia si atunci mai currendu va potè sè ajute, de cátu dacu ar prevocá directiunea financiaria d'in Dobretinu, ca ea sè-i repportadie, cá in ce communitate si cu care individu s'a intemplatu acest'a.

Michailu Gaál nu este multumitu cu respunsulu ministrulu, inse cu tote aceste camer'a iè actu despre ellu.

Urmedia ordenea diliei. Proiectulu de lege despre darea ce are sè o platesca societatea pentru navigatiunea pre Dunare se accepta definitivu si se tramite camerei magnatoru spre pertractare. Assemene se accepta cu pucine modificatiuni si proiectulu de lege despre sistarea garantiei de venitu data primei societati de navigatiune pre Dunare, si despre stabilirea terminulu pentru rescumperarea luii ferrate Cinci-Beserici-Mohaci.

Siedintia de la 22. Martiu 1873.

Siedintia se deschide la tempulu indatenu. Petitiunile presentate de deputatii *Gabr. Várady* si *Petru Mihályi* se transmittu la commissiunea petitiunaria.

Géza Lukó addressia ministrulu cultelor si instructiunii publice urmatoriu interpellatiune: Are d. ministru cunnoscintia cá la universitate de Pest'a, si specialu la facultatea de medicina, de la 15. Martiu incoce nu se mai tienu prelegeri, si cá pana in 5 Main nici nu se voru mai tiené? Dacu da, apoi voiesce d. ministru sè deè deslucire despre impregiurarea, cá pentru ce se dá vacatiune asiè de lunga tocmái in mediuloculu annulu? si afara de acest'a are de cugetu a luá mesura, ca pre venitoriu sè nu se mai intemple acest'a? — Interpellatiunea se comunica ministrulu concerninte.

Camer'a trece apoi la ordenea diliei si mai inainte de tote iè in desbatere consemnatiunea 18 a petitiuniloru pertractate de commissiunea petitiunaria. Cella mai multe petitiuni se transmittu la ministeriele respective.

Urmedia desbaterea proiectulu de lege despre modificarea concessiunii date pentru cladirea canalulu Franciscu. — Dupa lunga desbatere proiectulu se accepta in generalu si specialu, primindu-se numai unu singuru emendamentu si acellu-a propusu de commissiunea centrale.

Discursulu

deputatulu nationalu *Partenu Cosma*, tienu in siedintia de la 19. Martiu 1873. a camerei Ungariei, cu occasiunea desbaterii generale a supra proiectulu de lege pentru urcarea timbrulu.

Onorabila Camera! In urm'a celloru d'fesse de *Colomanu Tisza* si cei-lalti deputati ce au vorbitu inaintea mea eu pucinu amu de a mai predá pentru ca sè-mi motivediu votulu; de-ora-ce inose cu parere de rau vedu, cumcá cestiunea acesta ponderosa se tratédia in camera cu forte mare nepassare si nu se bucura de consideratiunea ce o merita, si de-ora-ce dlu ministru de finacie in respunsulu datu eri dlui *Colomanu Tisza* a affirmatu nisce lucruri cu cari eu nu potu consenti, me tienu detoriu a-mi descoperi si eu observatiunile basate pre pucina-mi esperintia.

Nu facu eu acest'a pentru cá dora mi-asiu maguli cu sperantia, cumcá debilei melle voce i-ar succede a abate maioritatea de-la decisiunea luata dejá si a-o capacita, pentru cá prea bine sciu eu, cumcá in assemene casu, candu guvernulu intra tát'a tiene la proiectulu seu, in cátu face din ellu cestiune de cabinetu — unu astu-feliu de lucru este cu nepotintia: ci o facu pentru aceea, — cá si eu sentiescu ponderositate responsabilitatii ce este impreunata cu negarea unui proiectu de lege ce este menitu spre acoperirea erogatiuniloru votate dejá, si tocmái pentru-cá scopulu, pantru care ministrulu de finacie cere votarea acestui proiectu de lege, este forte seriosu si ponderosu, neci motivele ce-lu indupleca pre unu deputatu a da din convingere unu contra-votu nu potu fi mai pucinu valorose.

Deci am detorintia a-mi subserne motivele inaintea onoratei camere; — si inca de cum-va on. camera an-mi va imputá nemodestia, cá advocatu, care in totu momentulu me occupu cu sarcinele aceste contributiuni, si sum in nemidlocita atingere cu acea classe a poporulu, ce este mai cu seama appesata prin acesta contributiune, mi-ièu voia a affirmá, cumcá in cátu-va me consideru de expertu in acesta cestiune, ceea ce de la acei-a, cororu-a sortea li permite a privi numai din departare la ast-feliu de sarcine, neci nu sepote pretinde.

Pre mine neci motivele commissiunii financiare neci alle ministrulu de finacie nu m'au convinsu despre indreptárea acestui proiectu de lege in form'a ce ni se presinta.

Eu numai chiaru unu motivu plausibilu afflu, si acellu-a este, cumcá: „lipsile urcate alle statulu, erogatiunile votate dejá, si deficitulu ce ne appessa facu neevitabile ingrigirea despre acoperirea acelloru-a.“ Acest'a inose nu involve si aceea, cumcá shiaru legea de timbru trebe modificata in modulu cerutu.

Collea-lalte motive nu sunt seriose si nu merita neci o consideratiune, neci nu sunt la inaltáimea fotelulu ministerialu din care s'au rostitu; ceea ce apriatu dovedesce, cumcá o cauza atátu de rea neci chiaru unu omu atátu

de istetiu, cum este dlu ministru de finacie nu este in stare a-o apperá bine.

Domnulu ministru de finacie, candu ni-a addusu la cunnoscintia deficitulu ce nu se ma potè ascunde pentru cá erá dejá constatatu pre commissiunea financiaria — totu o data ni-a promissu, cumcá despre acoperirea aqelui-a se va ingrigi elu pre callea reformei legiloru de contributiune, si cu o calle ni-a descoperitu cum cá essistu multe objecte de dare, cari de felu nu sunt suppusse contributiunii, éru unele cari nu sunt de ajunsu tassate.

Eu cugetamu atunci cumcá dnulu ministru se occupa seriosu cu reform'a legiloru de contributiune si in scurtu tempu voru avè nocere a vidé presentandu-ni-se nisce proiecte cari intr' addeveru voru contiené reforme acceptabili; inse candu am vediatu proiectele pre sintate, si in specie pe cestu de sub cestiune m'am desamagit, si m'am convinsu, cumcá acellu nu sunt reforma, si mai cu seama cestu d'urma nu este alta, de cátu o carpitura fort miserabila, compilata fara neci o sistema neci o logica („egy igen gyarlo, minden rendszert es minden logica nélkül összetákkolt férczmü.“)

Nu este reforma de dare acest'a, domnulu ministru! cellu pucinu eu nu astfelu pricep reform'a si de cum-va acestu proiectu intr'adeveru se considera de reforma — atunci ce ventulu latinu „reforma“ pe unguresce insonedia „steigerolás“ si inca in cellu mai ce munu intellesu usítatu prin „hausherr“ d' Pest'a intr'unu modu forte drasticu, — cá de la cellu d'antáiu pana la cellu d'in urm' §. nu contiene alta reforma, de cátu urcu

Eu forte bucurosu contribuescu la realisarea unei addeverate reforme, má cutediu a firma si assecurá pre dlu ministru, cá asinu in stare a si urcá darea de timbru, unde recere, astfelu in cátu o reforma addeverat edificata pre o basa solida si sanetosa ar in portá mai multa decátu promitte acestu proiectu de lege, inse acest'a asiá precum ni-presinta nu o potu votá, si nu o-asiu votá nu unu guvernulu veri de care partita s'ar tie acellu-a.

Candu se pertractau proiectele votate de si mai cu seama a-l alta-eri sub decursulu pertractarii proiectulu de lege despre concessiune personalu — oratorii ce-lu spriginiau ne'noctá si cantau, cumcá „acellu-a neci nu contie urcare pentru poporulu mai seracu, ci d'in ce tra scadere, si daca essiste intrinsulu urcar aceea appessa mai cu seama pre class'a ce mai avuta, éra de-la acest'a cu totu dreptu pote pretinde statulu in impregiurári estrao denarie, ca si ea sè adduca sacrificie estrao denari.“

E bine! unde sunt asta-di argumintele astea? Nime nu le mai accentuédia! Acum: intorsu thes'a, si lucrulu sta asiá, cá asta de nu apesa pre cei ce o aru potè suportá, cá aceea classe a civiloru statulu, care sub sarnele de asta-di inca este aprope de nimicire tota

Da! eu affirmu cu tota poterea cuventulu cumcá acesta dare pre cum pana aci, asiè de aci incolo va apesa numai umerii acel classe a poporulu care este mai seraca, si partu acest'a este nedrúpta!

La acest'a respunde dlu ministru „eu sciu care classe a civiloru aru fi mai inportata prin legea acest'a“ si dice mai depe cumcá elu facia cu acesta lege propriame numai doue classe de civi distinge in statu „classea celloru ce facu processe si a cellu ce nu facu processe.“

Eu trebe sè marturisescu cumcá o astu liu de classificare a civiloru statulu pana a m'a n'am cunnoscutu, si nu sciu sè essiste intr'unu statu affara de allu nostru.

Sè-i spunu eu care este classea mai espesata acestei sarcine? Acea este classea acelloru cari mai vertosu sunt restrinsi a se dá in decata. Eru cumcá cine este mai adesse-ori: cestiunatu a se dá in judecata? urmédia natur'a lucrulu, — omulu celu seracu, pe cá acestu-a este constrinsu de impregiurá face imprumuturi mai desse si a nu fi lipu alu intru respunderea acelloru-a; éru de parte in starea lui de cultura nu pote avè a de correctu conceptu despre dreptu si dreptu ca si classea mai avuta.

Deci pre cellu seracu lu-apessa acest'a d' in ce proportiune? a spusu-o altii eri, si nu afflu de lipsa a-o mai repeti.

Binevoti a crede, cumcá decum-va dlu ministru veti veri-cine si-aru luá ostenedia informá, numai de cátu s'aru potè convincé cumcá cellu pucinu 80% a processelor

asta-di se referescu la cause de la 200 fl. in diosu si la posesiuni merunte. Acestea sunt causele clasei inferioare ale omenilor celloru mai seraci, acesti-a sunt interesati ca actori si ca incati.

Domnulu ministru este, precum se vede, forte maniosu pre cei ce porta processe, si a propusu a vindeca reulu acestu-a, ellu vre se incete processele; si nu vede in ce contradicere a devenitu cu sine si interesele saile ca ministru de finacie!

Candu de o parte nu afla coloru destulu de negre pentru zugravirea deplorablei stări a financioloru statului, si se nesuesca a se folosi de tote medilocele pentru ca se inmultiesca perceptiunile statului, si chiaru d'in acestu motivu se încerca a urca si nesupportabilă dare de timbru, — totu in acellu momentu in motivarea acellui-a-si proiectu de lege afla necessariu a accentua, cumca acest'a este de lipsa chiaru si pentru ca omenii se-si perda voi'a d'a portă atâtea processe; prin urmare ellu vre se astupe isvorulu d'in care accepta se-i cura venitulu.

Acest'a pote fi tendintia buna, daru in fine este infidelitate facia de perfoiulu său; pote se o d'ca acest'a altu ministru, dara ministrulu de finacie neci într'unu casu, că-ci pentru ellu „bonus odor lucri undecumque proveniat.“

Inse d. ministru nu cugeta neci la aceea, că unde aru conduce logic'a lui decum-va s'aru realisă in consecintia?

E bine! Déca in interesulu statului este ca omenii se nu porte processe si se nu cerce justiti'a, forte usioru se pote ajunge: Puna-se pre processe mai mare dare de timbru de câtu este substratul processului, si nimene nu va mai urdi processe, — atunci se potu dimissioană judecatorii, si remanu in vistiieri'a statului milionele celle multe! Ast'aru fi consecintia logica, d'in motivele dlui ministru!

Au spusu-o altii nainteia mea ce este cauza, că la noi se facu atâtea processe; eu că tra acelle numai atâtu a amu se mai adaugu, cumca într'o tierra ca a nostra, unde legi nu essistu, unde in beserie'a Themidei suntemu necessitati a ne închină la doi Papi infallibili, la curtea de cassatiune si la cea suprema judecatorésca, si inca trebuie se ne bucuramu, că acetua se nesuescu in câtu-va a ne scote d'in confusiune, unde in scurtulu tempu de 3 anni pre lang. procedur'a de 594. §§. numai decisiunile curtii de cassatiune au ajunsu la cifra de 610. unde langa 3 foruri mai suntemu necessitati a sustiené si una curte de cassatiune, si unde in casuri analoge sunt possibili decisiuni de la cassatiune si judecãti de la curtea suprema, cu totulu oppuse — într'unu astu-feliu de statu — d'cu — nu se pote dice: se pedepsimu poporulu pentru că nu scie ce este justu si dreptu, pentru că vedem cumca neci inse-si judecatoriile n'au idei chiare in asta privintia.

Dar neci trebuintia nu este ca si in legea de timbru se luamu measure pentru pedepsirea celloru ce porta processe fãra de causa, pentru că avemu déjà lege care se ingrigesce de acest'a in doue moduri, si aceea se si essecuta cu rigore prin judecatoriile competinti pedepsindu cu multe banali pre cei vinorati.

De altmintrea acest'a neci nu este chiamarea ministrului de finacie, lasse-o dsa acest'a in man'a ministrului de justitia, care se va sci ingrigi ca se se impuinedie processele.

Impregiurarea, că dlu ministru de finacie si comisiunea financiara nu afla destullu de greu impositulu (darea) de timbru — eu nu mi-o potu esplică altu cum, deseãtu că dloru nu s'aru ocupatu destullu de seriosu cu sarcinele si consecintia acestei contributiuni, cum că situatiunea si referintie tierrei nu le cunoscute preste totu si deplinu, precum s'aru cuveni, cum-că fia-care convingerea si-o bazaza numai pre esperintie castigata in loculu acellu-a, unde domiciliédia si pe care-lu cunoscute mai de appropie, si mai allesu pentru că ei cugeta cumcã in tier'a integra asiã stau trebile ca in Pest'a; sum convinsu inse, cumcã de aru cunoscute domni'a loru câtu sunt de nesupportabile sarcinele acestei legi in provincia, precumu amu nenocierea d'a le cunoscute eu, nu aru avé anima a propune urcarea acelloru-a.

Considerati numai că, precum amu mai dissu, cellu pucinu 80% a processoloru de asta-di sunt de celle merunte — de alle classei mai serace, cumcã cea mai mare parte acelloru-a ajunge la essecutiune, si cumcã într'o provincia seraca p. e. in cerculu meu mai bine de 50% a essecutiuniloru se termina cu vendiarea averei nemiscatorie!

Ce va se dica ast'a? Negresitu o calamitate fãra paruchia! Pentru că omulu odata judecatu, in deplina cunoscentia că nu pote incungiurã platirea, negresitu se folososec de tote medilocele possibili ca se scape de essecutiune, si de cum-va totu-si suffesre a fi scosu d'in vét'r'a sa, nu de voia buna seu cerbica face acest'a, ci pentru că nu affia modu a o incungiurã.

Apoi mai considerati inca, că afara de timbru mai sunt inca si alti factori forte ponderosi, cari ingreunedia si scumpescu justiti'a si sporescu darea de timbru preste mesura, precum este procedur'a nostra civila, carea este cea mai avuta mîna de tesauri pentru dlu ministru de finacie, că-ci din aceea asiã resare unu processu din altulu, cum resaru ciupercele dupa ploia. Procedur'a civile este caus'a că mai cu sama in tienuturi mai serace, cum este si cellu ce am onorea d'a representã — processele in cestiunea de essecutiune se sporescu si adesse-ori in o causa summaria este silitu actorele se mai faca la essecutiune si unu processu ordenariu, pentru că cartea funduaria nu este conforma adeverului, pentru că averea nemiscatorie sau nu stã scrisa pre numele proprietariului adeveratu, sau este scrisa pre numele mai multoru-a. Prin acest'a apoi intr'atãta se sporescu spesele processuali, in câtu de celle mai multe ori pretiulu averei nu accopere substratul ma neci chiaru spesele processului.

Apoi câtu consta essecutorii regesci, — acesti deregatori ai statului, sustienuti d'in sudorea partiloru litiganti?

Acesti-a costa cellu pucinu atât'a, câtu timbrulu pana la essecutiune, — éra aci mai multu; de cum-va dara aru mai fi remasu căta-va putere in bietele parti litiganti pentru inavutirea erariului, acest'a a storsu-o prin institutiunea essecutoriloru.

Cutedi decu a mai afirmã inc'odata, cumcã de cum-va respectivi i aru cunosce tote acetua si le-ar appetiufi dupa adeverata loru valore, nu li-aru plesni prin minte se mai incerce a propune urcarea acestei contributiuni.

(Finea va urmã)

Nasaudu, 19. Martiu, 1873.

Die Red! Numai de curundu s'a potutu vedé, cum doi studenti d'in districtulu Nasaudului in Transilvania, cari in urm'a introducerei sistemului actualu militariu, intrandu la militã, de si sunt d'in familie serace, si de si n'aru avutu de nicaiurea nece unu ajutoriu si subsistentia, totu-si prin eminentele loru talcãte si prin diligenti'a loru extraordinaria in scurtu tempu li successe a fi innaintati la ch'arge a de cadeti si aspiranti de officieri in regimentulu de linia Nr. 63, prin care acestoru-a li-sa deschisu callea de a inaintã si a se face bravi apperatori tronului si patriei.

In districtulu Nasaudului assiste inca depre tempulu institutului militariu asiã numitulu fondu de montura, acum fondu de stipendia, la care au contribuitu multu si paratii ammentiloru cadeti si aspiranti de officieri. Acesta fondu este menitu a ajutã cu stipendie si ajutorie tenerii d'in parenti seraci si fora midiloce.

Dupa-ce pana acum d'in aceste fonduri nu s'aru impartesitu nece unu candidat se au elevu de la trup'a d'in statulu militariu, ci acetui, in ramulu militariu — ca si cadeti, despre cari fu vorb'a mai susu — si-au castigatu scientie mai innalte militare singuru numai cu ajutoriulu salarioloru si competentiloru salje celle mice: ar fi forte cu dreptulu, dacu dirigenti fonduriloru districtuali d'in acetua fonduri, cari sunt menite pentru ajutorarea studentiloru fora midiloce, nu ar da pre annu câte 4, 5 pana la 6 sute fl. v. a. stipendie numai studentiloru cari se applica statului civile, ci dupa ce acum s'a introdussu sistemulu oblegamentului generale de a militã, se ajute d'in fonduri si pre acei elevi de la trupa si aspiranti, cari si-au castigatu pana acum sutan'a militara in parte si voiescu a continuã studiulu militariu, seu cari voiescu de aci inainte a studeã si a se perfectonã in ramulu acestu-a.

Unu militariu,

Dumbrava, in Martiu, 1873.

Die Red! In nr. 5 allu diurnalulu „Fed.“ d'in 30 Jan. a. c. intre varietãti se descrie starea scolei nostre d'in Dumbrava cu nisce

colori forte negre, prin unu auonimu v. Nu ni vomu bate capulu cu descoperirea corespondintelul u, ci de asta-data lu lassamu se mai remana sub masca si in saculu, in care s'a ascunsu. Noi si asiã lu cunoscemu destullu de bine: i cunoscemu intentiunea si scopulu iesuiticu ce urmaresce; scim ce feliu de passere este si scim, că acest'a i este si professiunea; éra pre de alta parte nici nu ne affiamu motivati a sta cu ellu la vorba, pentru că totu ce a scrisu despre starea scolei si a invetiamentului, precum si despre invetiatoriulu sunt nisce inventiuni reutatieose, nisce calumnie nedemne, provenite d'in urr'a si resbunarea, ce u le nutresce facia cu invetiatoriulu, care nu i-a facutu nici-candu vre unu reu.

Cã invetiatoriulu a absentatu de la scola vre-o trei septemane, acest'a s'a intemplatu numai in urm'a morbului greu, de care a sufferitu; că inse invetiatoriulu ambla cu elevii a prinde pesci, acest'a e o assertiune mali-tiosa, cu atâtu mai vertosu, cu câtu falsifica si schimonosesce addeverulu; că-ci se pote intemplã ca invetiatoriulu se merge cu elevii la pescuitu, inse acest'a o face numai in tempu liberu de scola.

Facia cu assertiunile si mai pucinu teme-nice, că abiã 2—3 prunci sciu cetf si scie si că numerulu celloru ce frecuentedia scol'a ne-regulatu nu trece preste 15, venim assemenea a declarã că coresp. u. seu a fostu reu in-formatu, seu a avutu placerea d'a mistifica addeverulu. Ca de essemplu inregistramu aci, că in 11 Jan. d. inspectoru de scole Nic. Butariu, visitandu pre neasceptate, si scol'a nostra, a affiatu preste 33 elevi, pre cari es-saminandu-i cu tota scrupulositatea, atâtu d-sa, câtu si noi cari d'in intemplare amu fostu de facia, amu fostu pre deplinu multumiti cu respunsurile si cu progressulu arretatu.

Cum-cã inse s'aru poté acceptã si mai multu, acest'a nu negãm, ba inca recunoscemu, că inaintãm cam inceta; inse avendu in vedere situatiunea nefavorabile a locului si a comuneloru ce appartienu la acesta scola; considerandu apoi starea misera si ne pom-enitu deplorable, in care se affia poporulu preste totu, niminea nu se va poté mirã.

Scol'a nostra si respective instructiunea d'in scol'a nostra nu se affia nici-decãtu într'o stare mai pucinu favorabile de câtu in celle mai multe scole de pre aici, si dacu corespondintele se interessedia intr'addeveru de scole si instructiune, atunci nu se imbrace ca lupulu in pelle de oia, ci passiesca pre facia si arrete reulu unde jace, precum si modulu de vindecare, éra se nu faca acest'a prin scornituri si calomnie, urmariudu interesse personali prin denunciatiuni reutatieose. — Sã bage bine de seama, ca nu cum-va se cadia insu-si in grop'a ce o sapa pentru altulu. — Atãta de asta-data.

Subscrisi: Ioane S a b o m. p. preutu si preside comitet. par., Ioanu M o t i c a m. p.; éra prin punerea degetului attestedia: Ioanu Mogosiu jude comunalu; I. Mogosiu juratu, Nistoru Mogosiu, Nic. Motica, Petru Luca, Vas. Boja, Nic. Jiva, Sim. Anchasiu, Adamuti Anchasiu, Nic. Anchasiu.

Multumita publica.

D'in partea Comitetului Representantie gimnasiunlu romanu gr. or. d'in Bradu se aduce prin acest'a cea mai viva multumita publica totoruru acelloru domne si domni, cari au bine voitu a ajutã junele nostru gimnasiu prin offer-tele loru generose benevole inlu acoperirea oneroseli pretensiuni de 4242 fl. v. a. ca tassa, ce pretinde statulu pentru transcrierea obligatiuniloru de statu, donate de catra comunele romane d'in Cotulu Zarandului si unificate pre numele fondului gimnasialu. La acetua multumita ne sintimu cu atâtu mai multu indem-nati, căci prin pretensiunea acest'a, déca natiunea nu alergã in ajutoriu, gimnasiulu, aru fi venit in trisi'a positiune de a se in-chide spre cea mai mare dauna a finerimei romane d'in acestu comitatu sterilu si seracu inse bogatu de eveniminte mari scumpe nationale si patriotice, ce déjà au trecut in domeniulu istoriei poporului nostru. Multumita ceriului, că totu-si s'aru affiatu barbati demni cu inima nobile cari cu conventulu si fapt'a au facutu de asta-di sum'a aceea este mai acoperita. Si asiã avemu sperantia, că periculu, ce ne amenintã, va trece, fora de a ne face vr'unu reu, ci d'in contra lasandu-ni convictiunea: că natiunea romana, numai se

voiesca, pote. Conscintia nationala este pot-ternica, si dupa cum se vede d'in acestea semne de virtute, ce au datu romanii si cu acet'a ocaziune, generatiunea presinta este insufletita de sacrificarea pentru binele comunu. Acest'a virtute éra ornamentulu vécuriloru trecute, gloria si puterea marilor nostri stramosi, si ea ne dá si asta-di asigurarea cea mai buna si sperantia cea mai firma in unu viitoriu mandru si gloriosu. Déa ceriulu, ca dupa atâtea desastre, ce amu înduratu pana acum in lips'a acestei virtuti, se vina acet'a éra dominante si se-si verse binecu-ventãrile sale, se între éra in sinulu natiunii, in orasie, satele si familiile nostre spre a poté deveni si noi éra acea ce au fostu o data strabunii nostri: o natiune mare, pot-ternica, éra si un'a si nedespartita. — Cele lalte foi romane inca sunt rogata a reproduce acesta „multumita publica“ in colonele lor.

Baja-de-Crisiu 23. Fauru 1873.

Comitetulu reprezentatiei gim. d'in Bradu.

Nicolau Mihaltianu,

protopopu gr. or. si presied. comitetului.

Oferte benevole

tramisese pentru intemeierea fondului scolei centrale gr. cath. romane d'in Lapusiu-ung.

Lista Nr. I. d'in anulu 1873. Prin sta-ruintia Onorab. D. Laurentiu C a b'a parochu in Giurtelecu si v. prot. tractualu s'aru tramisu 7 fl. v. a. si anume: De la DD. Teodoru Szilãgyi parochu in Cosieiu, Gregoriu Moldovanu par. in Mineiu, Vasiliu Cudanu parochu in Orta de diosu, Alessandru Costea par. in Orta de susu, si Irin'a Budea economa in Cosieiu câte 1 fl. Ioanu Ciureasiu adm. in Motisiu, Alessandru Barbuloviciu possessore in Chilir'a, Leone Maioru adm. in Chilir'a si de la Dsa Laurentiu Cab'a parochu si v. prot. câte 50 cr.

Lista Nr. II. Prin P. On. D. Vasiliu Cass'a protopopu Reteagului s'aru tramisu 14 fl. 50 cr. v. a. si anume; De la DSa 3 fl. Poporulu d'in Reteagu 2 fl. Comun'a Negri-losei 1 fl. 50 cr. Ambrosiu Popu par. in Reteagu si Alessandru Suciu docentele de acolo de la unu cununnatu d'in Reteagu, po-porulu si docentele d'in Bati'a, Ioanu Giurgiu par. in Negrilesci, si de la duoi cununnati fãra de nume câte 1 fl. v. a. E de insemnatu, că D. Protopopu a dispusu pentru venitoriu, ca pentru fia-care cununia se se platésca câte 1 fl. v. a. pentru fondulu scolei principale d'in Lapusiu-ung., frumosu si demnu de imitatu!

Lista Nr. III. Prin P. On. D. Alessandru Szilasî protopopulu Bistritiei s'aru tramisu 7 fl. v. a. anume: De la DD. Vasiliu Popu subjude reg. Demetriu Popu capelanu castrensu c. r. apoi de la Dsa câte 2 fl. si de la D. Patriciu Barbu officialu judecialsu 1 fl.

Nota. *) Lista III. s'aru fostu tramisu in annulu trecut, inse banii n'aru ajunsu la man'a subscriissului, pentru aceea nu s'aru potutu publicã la tempulu său d'in care incidentu sunt rogati toti acei-a prea on. domni, cari dora aru fi tramisu ce-va sumulitia la fondulu acestei scole si nu s'aru publicatu pana acum, se binevoiesca a reclamã pre callea postala seu a se adressã la subscriissulu, spre a li se poté dá desluclirile recerute si a poté ajunge in posesiunea baniloru tramis. D'in balulu tienutu la 25. Fauru a. c. totu spre acestu scopu au intratu unu venitulu curatu de 19 fl. 79 cr. v. a. — Summ'a acestoru offerte face 48 fl. 29 cr.

Lapusiu-ung. 16. Martiu 1873.

Demetriu Varn'a
v. prot. surog.

VARIETATI.

*(Responsulu lui Remusa t la cerculariulu lui Castelar.) Ministrulu de externe allu republicei spaniole a tramisu unu cerculariu la toti consulii ispanioli din strainetate, prin care aduce la cunoscentia poteriloru straine nou'a forma de guvernare se s'a inaugurat in Ispania. La acestu cerculariu ministrulu de externe allu republicei francese raspunde, că guvernulu francesu nu privece cu nepassare la celle ce se petrecu in Ispania. Ellu doresce, ca Ispania se se affie acum la finea revolutiuniloru si se ajunga a se bucurã de pacei stabilitate, celle mai mari bunetati alle libertatii. Dorece apoi ca cortesii se dea tierrei una forma de guvernare regu-

... (Denumire.) Dlu Ionu Petru, avocatul în Cluj, este numit membru ordinariu la consiliul direcției de la institutele de docenți și docențe din Cluj.

*(Unu accident terribil.) Unu corresponsent din Smirna (Asia) comunică diuariului „Gazette des étrangers” că de la 1 Fauru în coce acolo se observaseră repetite sguđuri de pamentu. Omenii, ce e dreptu, erau forte ingrigiti, cu tote acestea multora d'ntre acesti-s, curiositatea lor li adduse morte. Arangiandu-se adeca într'o s'ra o reprezentatiune în cafana Kivoto, ca eră zidita, pre piloti, batuti în mare, poporul, ne-cugetandu la iminentele periculu, celu amenințã, grabi a satisfice curiosității sale. Inse dupa inchiaierea reprezentatiunii, punendu-se ilya libatiunile indatenate, ospetji sentira ore-si care sguđuire, cu tote acestea nu se departara. Urmã alta sguđuire si mai terribile, inse atunci neci o mantuire n'a mai fostu posibil, cã-ci întregu edificiu se confundã în mare d'impreuna cu 350 locuitori ai cetãții în demineti'a diliei armatorie, nu vedea alt'a decatu o multime de cadavre plutindu pre mare. Se pricepe, cã spaim'a, dorerea si lamentatiunea celor remasi în vietia, a partitoru, neamurilor, amicilor nu se pote neci ntipui.

*(Literatura germana) s'a imultitu în an. 1872 cu 11,127 opuri, în 23 ramuri literarie. Cele mai multe productiuni (2248) sunt cãrți scolare si de educatiune; 1234 opuri despre teologia, legi, politica si statistica; 998 opuri beletristice; 420 despre belearte si, vre-o 800 opuri despre economia, comerțu si industria. Se punemu, cã în Europ'a sunt 72 milioane germani, atunci pre 6472 germani cade unu opu.

*(Despre Ignatiu Paoli) episcopulu rom. cat. d'în Bucuresci, de care vorbiramu ta tempulu seu, aflamu în diuariulu „Osten” d'în Vien'a urmatoriele: Ignatiu Paoli a petrecutu multu tempu în Vien'a pentru d'a addunã bani spre redicarea unei biserice si a unui seminaru în Bucuresci. Inse societatea d'aici, se vede cã tare puciu se interesodia de aceste edificãri, cã-ci persone de innaltu rangu, cari alta-data subscriu sute si mii florini, acum se industiau a contribui cãte 2 si 5 florini pentru lucrurile catolice d'în Bucuresci. Astelu princess'a Metternich subscrise 5 fl. princess'a Braczenheim 2 fl. principele Liechtenstein 5 fl. etc. Numai bar. Rothschild straluce cu subscriptiune de 10 fl. Dlu baron, imbultitu de ocupatiuni, pote a cug. tatu, cã vorb'a ste despre edificarea vre-unui templu pentru frãții sei jidani d'în Romani'a.

*(Reforma scolilor reali.) este imminente. Cursulu invetiaturilor va fi de 7. anni si în bugetulu ministeriului pre an. 1874. sunt dejã prevediute spesele ce se receru d'în causa imultitiei claselor la scolele reali. — Spese desierte, am disu-o si dicenu cã în locu de a intretienã cu spese indoite si gimnasie si scole reali, ar fi multu mai bine a se adaptã cãte-va gimnasie centrali astelu, ca acelle se aiba clase paralele pentru specificile studii reali, ẽra studiile communi si gimnasistiloru si realistiloru, sã se invetie impreuna în aceea-si clase gimnasiale, prin acestu modu s'ar inlesni invetiamentulu si s'ar crutiã spese ingreunatorie bugetulu — de altmintrea inca pururea golu — alu statulu.

*(C'este ro'na?) Dupa profundele si indelungatele studii, ce le-a facutu unu mare invetiãtu d'în Americ'a „noua” nu este altu ce de cãtu — sudorea lunii. Minunata sudore.

*(Cele cinci miliarde), ce plutesce Franci'a Prussiei în auru monetariu potu fi reprezentate prin unu cubu patrãtu de 4 metri 50. Valorea chilogramulu de auru monetariu fiindu de 3,100 franci. si densitatea adosulu de $\frac{1}{10}$ auru si $\frac{1}{10}$ arãma. ce constitue monet'a francesã, fiindu 17.45, sunt usioru de verificatu aceste cifre. În casu candu cubulu aru fi de auru curatu, valorea chilogramulu aru fi de 3,444 franci, densitatea 19.20, si s'aru capatã pentru cubu dimensiune mai inferiora. În argintu monetariu cubulu aru avã 13 metri 50 si în bronsã monetariu 38 metri 70. Punendu în fine alaturea unele langa atele, piesele de 20 franci necesare pentru formarea celor 5 miliarde, s'ar parveni de a se ocupã o suprafacia de 11 hectare 62 $\frac{1}{2}$ arie (6250 metre patrãte), adeca mai multu de indoitulu suprafaciei a Palatulu Regale din Parisi, care nu ocupa pe deplinu 5 hectare. Insi-randu-le unele dupe altele, s'aru trage o linie, a carei-a lungime ar atinge cãtr'a de 5,250 kilometre, fia 1313 lege, adeca mai multu de siesse ori, de cãtu distanti'a de la Parisi la Marisili'a, urmandu callea drumulu de ferru. În acestu calculu se mai adauge inca unulu: Poporatiunea de pre suprafaciei pamentulu se valereza la 1,377 milioane individi. Dacă fia-care ar fi îndetoratu sã contribue, în parte drepta, la plat'a acestoru miliarde, atunci ar avã sã platẽca ce-va mai pucinu de cãtu unu thaleru prussianu — cu 10 centime mai pucinu — adeca 3 franci 65 centime. Calculandu poporatiunea Francei de impreuna cu celele ei, la plat'a, are 40,000,000 locuitori si facendu repartitiie între ei pentru plat'a acestoru 5. miliarde, fia-care va avã sã platẽca 125 franci seu 33 $\frac{1}{4}$ thaleri prussiani.

*(Unu accident terribil.) Unu corresponsent din Smirna (Asia) comunicã diuariului „Gazette des étrangers” cã de la 1 Fauru în coce acolo se observaserã repetite sguđuri de pamentu. Omenii, ce e dreptu, erau forte ingrigiti, cu tote acestea multora d'ntre acesti-s, curiositatea lor li adduse morte. Arangiandu-se adeca într'o s'ra o reprezentatiune în cafana Kivoto, ca erã zidita, pre piloti, batuti în mare, poporul, ne-cugetandu la iminentele periculu, celu amenințã, grabi a satisfice curiosității sale. Inse dupa inchiaierea reprezentatiunii, punendu-se ilya libatiunile indatenate, ospetji sentira ore-si care sguđuire, cu tote acestea nu se departara. Urmã alta sguđuire si mai terribile, inse atunci neci o mantuire n'a mai fostu posibil, cã-ci întregu edificiu se confundã în mare d'impreuna cu 350 locuitori ai cetãții în demineti'a diliei armatorie, nu vedea alt'a decatu o multime de cadavre plutindu pre mare. Se pricepe, cã spaim'a, dorerea si lamentatiunea celor remasi în vietia, a partitoru, neamurilor, amicilor nu se pote neci ntipui.

*(Unu accident terribil.) Unu corresponsent din Smirna (Asia) comunicã diuariului „Gazette des étrangers” cã de la 1 Fauru în coce acolo se observaserã repetite sguđuri de pamentu. Omenii, ce e dreptu, erau forte ingrigiti, cu tote acestea multora d'ntre acesti-s, curiositatea lor li adduse morte. Arangiandu-se adeca într'o s'ra o reprezentatiune în cafana Kivoto, ca erã zidita, pre piloti, batuti în mare, poporul, ne-cugetandu la iminentele periculu, celu amenințã, grabi a satisfice curiosității sale. Inse dupa inchiaierea reprezentatiunii, punendu-se ilya libatiunile indatenate, ospetji sentira ore-si care sguđuire, cu tote acestea nu se departara. Urmã alta sguđuire si mai terribile, inse atunci neci o mantuire n'a mai fostu posibil, cã-ci întregu edificiu se confundã în mare d'impreuna cu 350 locuitori ai cetãții în demineti'a diliei armatorie, nu vedea alt'a decatu o multime de cadavre plutindu pre mare. Se pricepe, cã spaim'a, dorerea si lamentatiunea celor remasi în vietia, a partitoru, neamurilor, amicilor nu se pote neci ntipui.

Austria. În 22 Marte fu distribuitu reportulu comisiunii pentru reforma electorale între membrii camerii boieriloru. Reportulu propune acceptarea neschimbata a proiectulu de lege, votatu de camer'a deputatiloru. Cinci membri ai comisiunii au fostu contra primirii acestui proiectu. Reportorul Lichtenfels, firesce, lauda si innaltia pana în alu trei-lea cerin reform'a electorale si d'ice la introducerea reportulu seu, cã idee'a reformei electorale s'a probatu mai cu seama prin scol'a esperintiei. Dupa motivarea juridica a reportulu, D. Lichtenfels, trece apoi la cea politica si constata inca, cã allegerile indirecte nu dau addeverat'a reflesiune a opiniiloru si sentimentiloru poporatiunii.

Italia. În camer'a Italiei la ordinea diliei assemene sunt desbatterile a supr'a bugetelor deosebitiloru ministri. Discussiunea este cam animata pentru cã acolo, nu ca în Ungari'a, ministrulu n'aru prã voi se urce dãrile de timbru etc. cari în cea mai mare parte appesa mai greu chiaru claselor mai serace ale poporatiunii; pre candu camer'a vedendu neincungiurata necesitate d'a ajunge pana se pote si în tempu cãtu se pote mai scurtu, la stabilitate si consolidare, este gat'a a se supune mai bucurosu grantatiloru numai de vre o duoi anni si astelu a si ajunge scopulu, de cãtu a sufferi si suspinã unu lungu siru de anni, si totu-si a nu fi ajunsu altu ce, decãtu lucru de diumatate. Camer'a voiesce se redice bugetulu ministerulu de resbellu cu 15 milioane; ẽra ministrulu dechiarã, cã acest'a nu se pote fara urcarea dãrii de timbru, a materiloru de tiesutu, s. a. deci cerã cã camer'a s'ẽi conceda a face tote aceste a si apoi atunci n'are nimicu contra imultitiei bugetulu. Itali'a are lipsa de reforme radicale, mai cu seama cu privire la organizarea armatei, inse nu mai pucina trebuintia are si la redicarea bunei stãri materiale interne, care de 23 anni în coce a sufferitu forte si suferere inca si asta-di. Itali'a deci, fara indoie are lipsa neincungiurata de unu guvern addeveratu italianu, patrioticu si nationale, cã-ci aceste calitãti curate trebuie se contina si onestitate.

Romani'a. Siedintiele Adunãrii deputatiloru d'în Romania libera d'unu tempu în coce sunt agitate si discussiunea, în multe privintie, e forte interesanta, pentru cã la ordinea diliei a fostu unu siru de obiecte, cari mai tote involvau în sine si intrebarea, deca suntemu romani seu ba. Votarea a supr'a toturoru acestoru obiecte (legea de presã, junctiunea calliloru ferrate cu Austri'a si, acum, banc'a fonciaria rom.) ni-a aretat, cã addeverat'a ma-

ritate a Adunãrii preste totu, totu-si e romana si numai pucini sunt, cari credu, cã s'ierbindustrainiloru, folosescu Romaniei libere; numai pucini sunt, cari tienu cã actualulu guverneste celu mai patrioticu si nationale si celu mai innocente în cochetare cu strainii d'în tote anghurile. Nu este indoie, cã acest'a majoritate romanesca va fi cascigatu meritãta stima si reconosceniã si a fratiloru d'în Romani'a incatenata.

La ordinea diliei este asta di desbatterea speciale a supr'a proiectulu despre infintiãre banci fonciaria rom. nat. Discussiunea, ce se desvolta a supr'a acestui obiectu, nu numai în Adunare, ci si în d'fariile nationale si guvernamentale d'în Romani'a, este prã interesanta. Apretãriile si argumentatiunile, d'în punctu de vedere nationalu si patriotic, mai alessu alle „Romanulu”, sunt asiã de curate, tari si motivate, încãtu aru trebui se edifice pre fia care romanu, care n'a lassatu inca sã se smulga d'în sinulu seu întregu sentiulu romanescu; ẽra obiectiunile si espectoratiunile acestoru d'în urma ajungu a fi cu atãtu mai palide, mai debile si fara temeiu, cã-ci n'au tari'a si poterea opiniunii libere ce esse d'în anima si minte curata si siucera.

Soirea, cã guvernulu totu în sessiunea presinta aru voi se puna d'în nou la ordinea diliei în Adunarea dep. proiectulu despre junctiunile calliloru ferrate cu Austri'a, degiã respinsu de Adunare, ne-a atinsu dorerosu. Eta ce dice „Romanulu” de la 20 Marte cu privire la acest'a: Na fostu de ajunsu guvernulu cã gramaditu la finele sesiunii tote cestiunile mai importante, spre a beneficiã de precii, itareã, cu care se discuta si votidia ori ce la finele sesiunii; ni se assecurã acum, cã guvernulu aru fi în ajunulu d'a reveni cu proiectulu de junctiuni austriace respinsu de camera. Pentru acest'a se assecura, cã n'aru fi pandindu de cãtu momentulu, candu se va modificã majoritatea prin plecarea unui numeru orecare d'în deputatii cari au votatu pentru respingerea acelu junctiuni. Una asemene procedere aru fi d'în partea guvernulu mai multu de cãtu unu actu de rea credintia, de despretiu pentru p'ierea legiutoria, ci unu actu veditu de servilitãtu cãtrã guvernulu austriacu.

În adunarea gen. de la 16 Marte a. c. a consiliulu de administratiune a institut. de assecurat. „Daci'a” s'a cetitu reportulu generale, d'în care se vede, cã cãscigulu curatu, ce resulta d'în operatiunile societãții pana la finele lui Decembre 1872, se urca la 389,589 lei noi si 40 bani. Cu privire la acest'a societ. „Romanulu” dice: Avemu convingerea cea mai deplina, cã marele successu alu societãții „Daci'a” va dã rodele cele mai salutare în tote ramurile economiei nationale. Aflamu, cã acest'a societate romana este în ajunu d'ãi intinde operatiunile si în Transilvani'a.

Ispania. Scimu, cã cestiunea stergerii sclaviei d'în provinciile Ispaniei au ocupatu multu pre de utatii Adunãrii nationale. Unii au fostu, ca sclavi'a sã se sterga numai de cãtu, ẽra altii, temendu-se de nescã sguđuri, ce s'aru potã escã d'în o astfelu de schimbare repentina propuneau, cã sclavi'a sã se sterga cu încetulu si graduatã. Acum'a cetimu, cã legea despre redicarea sclaviei de pre insul'a Puerto-Rico sa schimbatu pre basea emendamentulu, presintatu de dep. Garcia Ruiz. Legea dispune, cã de la diu'a publicãrii aceste legi, sclavi'a sã se considere stersã pre acesta insula. Emancipatii sunt obligati a intrã inca 3 anni de dilie în s'ierbitiu pre plata la fostii loru domni, seu la alte persone seu la statu; ẽra de drepturile politice se voru potã bucura numai la cinci anni dupa emancipatiune. Desdaunarea proprietatiloru cade numai în sarcin'a bugetulu de Puerto-Rico. Adunarea votã cu mare insufletire acest'a lege în siedinti'a de la

22 Marte. Totu în acest'a sied. Figueras, re'torsu la Madridu, dechiarã a face cestiune de cabinetu d'în primirea propunerii d'a suspende siedint. Adunãrii nat. si a numi o comisiune de permanentia. Inse propunerea totu si se primã si comisiunea se compuse d'în membri d'ãi toturoru fractiuniloru în frunte cu presiedintele Adunãrii.

Sciri electrice.

Constantiniana, 23. Marte. Principele Gorceacoff îndrumã pre consululu rusescu a luã cãtu se pote mai raru sub scutul seu supusi turcesci si, si deca o face, numai cu cea mai stricta observare a formalitatiloru legiloru rusesci. Aceste dispositiuni se attribue aici ore-care importantia politica.

Carlovetiu, 23. Marte. Se assecura, cã congressulu basericescu fara indoie se va convocã cu inceputulu lui Augustu Comitetulu basericescu de la Versietiu fu dissolvatu de comis. reg.

Seraievo, 24. Marte. Vali Ethim pasia disolvã scupeiule serbesci, luã protocoalele si dechiarã, cã guvernulu va luã a supr'a sa dirigirea scoliloru poporale.

Petropole, 24. Marte. Diariile rusesci d'ice: cã lucrãrile pentru pregatirea expeditiunii contra Chivei s'au si finitu în districtu rile militare Caucasu, Orenburg si Turchestanu. Expeditiunea va poru în trei colonne de la tiermuri mare caspice. Cu inceputulu lui Mai tote trei colonne voru plecã concentrate cãtrã confiniile Chivei.

Vien'a, 24. Marte. Nu preste multu tempu federalisti ẽra voru tienne aici una conferentia, la care afara de membrii cei vechi voru mai participã si duoi episcopi. Obiectulu consultatiunii, între altele, va fi si intrebarea, cã opozițiunea si catolicii ce tinenta se observe la viitoriele alegeri generale.

Constantiniana, 24. Marte. În 20 Marte generalulu rusescu Ignatief subscrise unu protocolu, prin care supusiloru russi se dã dreptulu a-si potã cumperã proprietãti în Turci'a.

Bucuresci, 24. Marte. Guvernulu urgedia în camera votarea proiectulu referitoriu la construerea unui podu grandiosu de ferru preste Danubiulu la cetatea Giurgiu.

Burs'a de Vien'a de la 24. Martiu 1873.

5% metall.	71.70	Londra	109.
Impum. nat.	74.50	Argintu	107.60
Sorti d'în 1860	104.75	Galbonu	5.17
Act. de banca	985.—	Napoleon'or	8.71 $\frac{1}{2}$
Act. inst. creã.	341.75		

Propriet., edit. si red. respundiet. :

ALESSANDRU ROMANU

Sifilitic'a si impotentia, fia vechie seu de curundu nascute,

se voru tratã dupa metodulu homeopaticu de Dr. I. Erust, Pest'a, strad'a idoliloru (Güttergasse) nr. 6., etagiulu II., usi'a nr. 15., de la 2—5 ore dupa media-di.

Aceste morburu se trateza a desse ori în modulu celu mai usioru cu dose mari de iodu si argintu viu, si acest'a se face numai spre ajungerea unui resultatulu momentanu. Patientii vindecati în modulu acestu-a voru cadã mai curundu seu mai tardu în morburile cele mai infricosiate, încãtu inca în aducele betranetie voru avã, dorere, a sufferi greu de consecintiile aceste tratãri usiore si superficiale Scutu contra acestoru felu de pericle ofera metodulu de tratere homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai cã vindeca dorerile cele mai invecitate, ci effectulu lui este asiã de binefacatoriu, încãtu nu lassa nice cea mai mica temere de urmãri rele. Diet'a ce se va rescrie este simpla si usioru de tinentu.

(4—12)